

Kadın Hükümlülerin Bağlanma Stilleri ve Stresle Başa Çıkma Tutumlarının İncelenmesi¹

Latife Utaş-Akhan^{*}
Bülent Ecevit Üniversitesi
Özge Sükut^{***}
İstanbul Üniversitesi

Meltem Kürtüncü^{***}
Bülent Ecevit Üniversitesi
Makbule Batmaz^{****}
Haliç Üniversitesi

Öz

Bu çalışma kadın hükümlülerin bağlanma stillerinin ve stresle başa çıkma tutumlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma ilişkisel, tanımlayıcı türde bir araştırmadır. Araştırma İstanbul ilinde bulunan bir kadın kapalı cezaevinde, 1 Eylül-31 Aralık 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki bir kapalı cezaevinde bulunan 273 hükümlü oluşturmaktadır. Örneklemi ise amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen, araştırmaya alınma kriterlerine uygun ve araştırmanın uygulanacağı tarihte kadın kapalı cezaevinde kalan 130 kadın hükümlü oluşturmıştır. Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyo-demografik özellikleri kapsayan veri toplama formu, ilişki ölçekleri anketi ve stresle başa çıkma tutumları envanteri (SBTE) kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin yaş ortalaması 34.55±9.223 olarak bulunmuştur. Cezaevinde kalan kadın hükümlülerin stresle başa çıkma tutumlarının ve bağlanma stillerinin, medeni durum, yaş, ebeveyn ile yaşama/yaşamama gibi sosyo-demografik özelliklerinden etkilendiği söylenebilir. Evli olanların ve aktivitelerle katılanların daha olumlu stratejiler kullanabildikleri, anne babasından birini ya da her ikisini kaybetmiş olanların daha saplantılı bağlanma gösterdikleri; katılımcıların maneviyat ve dini yöntemlerle baş etme gibi stratejileri kullandığı araştırmadan çıkarılabilecek sonuçlardır.

Anahtar Kelimeler: kadın hükümlü, stres, bağlanma.

* Doç.Dr. Latife Utaş-Akhan, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği, Zonguldak-Türkiye. E-posta: latifeutasakhan@hotmail.com. ORCID ID: 0000-0001-8406-7496.

**Doç.Dr. Meltem Kürtüncü, Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği, Zonguldak-Türkiye. E-posta: meltemipekkurtuncu@gmail.com. ORCID ID: 0000-0003-3061-5236.

***Dr.Öğr.Üyesi Özge Sükut, İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Yüksek Okulu, Psikiyatri Hemşireliği, İstanbul-Türkiye. E-posta: ozge.sukut@istanbul.edu.tr. ORCID ID: 0000-0001-6394-3346.

****Dr.Öğr.Üyesi Makbule Batmaz, Haliç Üniversitesi, Hemşirelik Yüksek Okulu, Psikiyatri Hemşireliği, İstanbul-Türkiye. E-posta: makbulebatmaz@halic.edu.tr. ORCID ID: 0000-0003-1856-6793.

Analysis of Attachment Styles and Attitudes of Coping with Stress in Female Inmates

Latife Utaş-Akhan
Bülent Ecevit University
Özge Sükut
İstanbul University

Meltem Kürtüncü
Bülent Ecevit University
Makbule Batmaz
Haliç University

Abstract

This study was conducted for the purpose of determining attachment styles and attitudes of coping with stress in female inmates. The research is a cross sectional type of descriptive epidemiological research. The study was conducted between September 1st and December 31st of 2012 at a closed prison of females in the province of Istanbul. The target population of the research is composed of 273 inmates at a closed prison in the province of Istanbul. The sample of the research is composed of 130 female inmates chosen with the method of purposive sampling staying at the closed prison of females at the application of the study who match the research criteria. The data collection form, relationship criteria questionnaire (RCQ) and attitudes of coping with stress inventory (ACSI) which are prepared by the researchers including the socio-demographic characteristics are employed in the study. The age average of the female inmates participated to the study was found to be 34.55 ± 9.223 . It was statistically found to be meaningful that the youngest of the female inmates was 18, and the oldest was 56; the score of the ACSI of the married ones taken from the religious inclination sub category was ($p < 0.05$); the score of the RCQ of those who lost both parents or one of them was ($p < 0.05$); the scores of the ACSI of those whose conviction was due to narcotics taken from the religious inclination and escape - abstraction (biochemical) sub dimension and of the ACSI of those whose course attending status was frequent taken from the escape - abstraction (emotional - actual) and escape abstraction (biochemical) sub dimension were ($p < 0.01$, $p < 0.001$). It can be argued that the attachment styles and attitudes of coping with stress in female inmates were influenced from some of their socio-demographic characteristics. That the married ones and those who attend the activities were able to use more positive strategies, those who had lost one or both of their parents were displaying more obsessed attachment, and the participants were using coping strategies such as spirituality and religious methods are the results that could be derived from the study.

Keywords: woman inmates, stress, attachment.

Giriş

Son 40 yıldır insan gelişimini inceleyen araştırmacılar için bağlanma kuramı çok büyük ilgi çekmiştir (Terzi & Çankaya, 2009; Morsünbül & Çok, 2011). Konunun öncülerinden Bowlby bağlanmayı, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamıştır (Bowlby, 1980). Bağlanma kuramları, erken çocukluk döneminde birincil bakıcılarla kurulan ilişkinin niteliğinin, yaşamın daha sonraki dönemlerinde kurulacak olan ilişkilerde belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Bowlby (1958) ve Ainsworth (1989) ayrı ayrı ve birlikte yaptıkları çalışmalarda güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçma olmak üzere üç temel bağlanma stili ortaya koymuşlardır. Bartholomew ve Horowitz (1991) bu bağlanma stillerinden farklı olarak ancak Bowlby'nin bağlanma kuramına dayanarak, benliğe ve başkalarına ait zihinsel modellerin olumlu ve olumsuz olma durumlarının çaprazlanmasından oluşan, dörtlü yetişkin bağlanma stilini geliştirmişlerdir. Bu kurama göre, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere dört bağlanma stili bulunmaktadır (Terzi & Çankaya, 2009; Morsünbül & Çok, 2011; Timmerman & Emmelkamp, 2006). Güvenli bağlanma stili, bireyin kendisine ve başkalarına ilişkin algılarının olumlu olduğu stildir. Kişinin kendisi hakkındaki değersizlik duygularına, başkalarına ilişkin olumlu değerlendirmelerinin eşlik ettiği stil, saplantılı stildir. Kendisine ilişkin algının olumlu ancak başkalarına ilişkin algının olumsuz olduğu bağlanma örüntüsü, kayıtsız stildir. Her iki algının da olumsuz olduğu bağlanma örüntüsü ise, korkulu stildir (Terzi & Çankaya, 2009; Morsünbül & Çok, 2011; Timmerman & Emmelkamp, 2006). Yapılan birçok çalışmada bireyin bağlanma stiline, her yaş grubunda ortaya çıkan stresle ve bireyin stresle başa çıkma davranışı ile ilişkili olduğu görülmektedir (Howard & Medway, 2004; Hawkins vd., 2007).

Stres, bir gerginlik hâli ya da tehdit oluşturan ve değişme ya da uyum gerektiren herhangi bir çevresel istek veya beklentiler bütünüdür. Stres biyolojik ve psikolojik perspektifte olmak üzere iki temel yaklaşıma dayanarak açıklanmaktadır (Karahana & Koç, 2007). 1930'lerde stres kavramını biyolojik perspektiften ortaya atan Selye, (1995) stresi organizmaların stresör adı verilen olumsuz duygusal ve fizyolojik olaylar karşısında ortak bir tepki göstermesi olarak tanımlamıştır (Carr & Umberson, 2013; Özdemir, 2011). Bu anlamda, stres bir canlının içsel dengesinin o canlının iç dünyası veya dış çevresi ya da ortamı tarafından zorlandığı bir durum olarak tanımlanabilir (Tan & Aldemir, 2012). Psikolojik perspektifin en önemli isimlerinden olan Lazarus ve Folkman (1984) ise stresin kişinin iyilik durumunu tehlikeye sokan, kapasitesini azaltıcı ve zorlayıcı olarak değerlendirilen kişi, çevre arasındaki etkileşim olarak tanımlamaktadır (Karahana & Koç, 2007; Lazarus & Folkman, 1984; Şahin, 2009; Folkman, 2013). Stresle başa çıkabilmek, stres yapıcıların uyandırdığı duygusal gerilimi azaltmak, yok etmek veya bu gerilime dayanma amacı ile gösterilen davranışların ve duygusal tepkilerin bütünüdür (Tan & Aldemir, 2012). Başa çıkma; stres kaynaklarını değiştirme, tolere etme ya da kaçınma aracıyla dış kaynaklı olumsuz olaylara karşı verilen tepkiler olarak tanımlanmaktadır. Stres kaynakları karşısında sergilenen tepkiler ise kişilik yapısı ve stresle başa çıkma

tarzı gibi faktörlere bağlanmaktadır Karahan & Koç, 2007; Lazarus & Folkman, 1984; Taylor& Stanton, 2007). Stresle başa çıkmada ilk adım stres kaynağının bireysel ve/veya çevresel temelini belirlenmesi ve böylece kişiye özel baş etme mekanizmasının saptanmasıdır. Bu bağlamda bireylerin kendi içsel stresörlerinin yanı sıra buldukları çevre de stres yaşanmasına zemin hazırlamaktadır. Özellikle cezaevi gibi kapalı ortamlarda hayatlarını geçiren bireyler için stres ve stresle yetersiz baş etme ya da hiç baş edememe kaçınılmazdır (Akgün & Duyan, 2013). Bireylerin hüküm almaları, sonrasında sanki unutulmuş gibi hissetmelerine; ya cezaevi ortamındaki güçlüklerden dolayı değişik psikiyatrik sorunlar yaşamalarına ya da tekrar topluma geri döndüklerinde stresle baş etme becerilerinde ve normal yaşama tekrar adapte olmada problemler yaşamalarına neden olmaktadır (Timmerman & Emmelkamp, 2006; Akgün & Duyan, 2013;). Nitekim Akgün ve Duyan (2013), tarafından yapılan bir çalışmada; cezaevinde olan hükümlü kadınların stresle baş etme davranışı ile bağlanma stilleri arasında paralel bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur.

Bu çalışma; toplumda çok fazla dokunulamayan hükümlü bireylere sağlık/ ruh sağlığı hizmetlerinin sunumunda eşitlik sağlanması için; literatüre de kazandıracak katkı düşünülerek yapılmıştır. Sağlık çalışanlarının ceza infaz kurumlarında tedavi ve bakım sağlamak, rehabilite edici girişimlerde bulunmak gibi sorumluluklar alabilecek profesyonellerden olduğu söylenebilir. Bu bağlamda çalışmanın amacı; literatürdeki boşluğu doldurmak ve spesifik olarak kadın hükümlülerin bağlanma davranışları ile başa çıkma stratejileri arasındaki bağlantıyı incelemektir.

Materyal Metod

Araştırma kesitsel tipte, tanımlayıcı epidemiyolojik bir araştırmadır. Araştırma İstanbul ilinde bulunan bir kadın kapalı cezaevinde, 1 Kasım -28 Aralık 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreninin İstanbul ilindeki bir kapalı cezaevinde bulunan 273 kadın hükümlü oluşturmaktadır. Örneklemi ise amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen, araştırmaya alınma kriterlerine uygun ve araştırmanın uygulanacağı tarihte kadın kapalı cezaevinde kalan 130 kadın hükümlü oluşturmuştur. Araştırmaya alınma kriterleri; araştırmaya katılmaya istekli olma, araştırma sorularını eksiksiz ve doğru doldurma, sözel ya da yazılı iletişim problemine sahip olmama, araştırmanın yapıldığı dönemde cezaevinde kalıyor olmaktır. 98 kadın hükümlü özel sebeplerden dolayı çalışmaya katılmayı kabul etmemiş olup, 45 kadın ise yer değişikliği- tahliye gibi sebeplerle çalışma kapsamına alınamamışlardır. Veriler alıştırma konusu ile sınırlı kalınarak, ceza infaz memuru gözetiminde ayrılan bir odada yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak soru cevap şeklinde toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyodemografik verileri toplama amaçlı hazırlanan 20 soruluk bir formdur. Soru Formunda, hükümlülük nedeni, ne zamandır kurumda kaldığı, demografik özellikleri, daha önce hükümlü olup olmadıklarına ilişkin sorular yer almaktadır. İlişki ölçekleri anketi (İÖA):

Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilen İÖA 17 maddeden oluşmaktadır ve dört bağlanma stilini (güvenli, kayıtsız, korkulu, saplantılı) ölçmektedir. Katılımcılardan ilk olarak 4 aralıklı ölçekler üzerinde kendilerini ne derece tanımladıklarını belirtmeleri istenir (1:hiç katılmıyorum, 4: tamamen katılıyorum). Güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer madde ile ölçülürken, saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri dörder madde ile ölçülmüştür. Alt ölçeklerden alınan puana göre katılımcılar bağlanma stilleri içerisinde hangi grupta en yüksek puan aldıysa o grupta değerlendirilmektedir. 18 İÖA alt ölçeklerinin alfa değerleri 0.41 ila 0.71 arasında değişmiştir. Bu çalışmadaki iç tutarlılık katsayısı 0.48'tir. Ölçeğin Türkçe'ye çevrilmesinde çeviri - tekrar çeviri yöntemi kullanılmıştır (Sümer & Güngör, 1999).

Stresle başa çıkma tutumları envanteri (SBTE): Özbay (1993) tarafından ABD'de üniversitede öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere yönelik geliştirilmiş olan stresle başa çıkma yolları ölçeğidir. Yine Özbay & Şahin (1997) tarafından testin Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Geliştirilen bu testin amacı, farklı stres durumlarında bireylerin başa çıkma çabalarını ölçmeye yöneliktir. Türkçe uyarlama çalışmasında faktör analizi sonucunda 56 maddelik orjinal başa çıkma ölçeğinden 43 madde 6 faktör altında toplanmıştır. Test 5'li likert tipi derecelendirme ile düzenlenmiştir. Faktör analizi ile belirlenen 6 faktör aktif planlama, dış yardım arama, dine sığınma, kaçma soyutlama (duygusal-eylemsel), kaçma soyutlama (biyo-kimyasal) ve kabul-bilişsel yeniden yapılanma olarak adlandırılmıştır (0 Hiçbir zaman, 1 Ara sıra, 2 Bazen, 3 Sık sık, 4 Genellikle/Her zaman). Yapılan faktör analizi sonucunda 43 madde 6 faktör altında toplanmıştır. SBTE, güvenirlik katsayısı 0.81'dir, bu çalışmada SBTE güvenirlik katsayısı 0.85' dir (Özbay & Şahin, 1997).

Veriler SPSS programı kullanılarak ortalama, frekans dağılımı, ANOVA ve fark çıkan gruplarda farkın kaynağını ortaya koymak amacıyla Tukey testi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ olarak alınmıştır. Araştırmanın yapılması için Adalet Bakanlığında ve katılımcılardan yazılı ve sözlü izinler alınmıştır. Ayrıca araştırmanın yapıldığı kurum ve araştırmaya katılanların kimlik bilgileri gizli tutulmuştur. Araştırma verilerinin toplanması aşamasında hükümlülere araştırma hakkında bilgi verilerek *Aydınlatılmış Onam* ilkesi, elde edilen bilgilerin gizli tutulacağı ve sadece bilimsel amaçla kullanılacağı belirtilerek *Gizlilik ve Gizliliğin Korunması* ilkesi, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen kadın hükümlülerin alınması ile *Özerkliğe Saygı* etik ilkeleri yerine getirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; %50.8'inin (n:66) ev hanımı olduğu, %42.3'ünün (n:55) evli olduğu, %29.2'sinin (n: 38) çocuk sayısının 3 ve üzeri olduğu, %52.3'ünün (n:68) gelir durumunun orta olduğu, %30.8'inin (n:40) öğrenim durumunun ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin yaş

ortalaması 34.55 ± 9.223 (Min: 18, Max: 56) olarak bulunmuştur. Kadın hükümlülerin en genci 18, en yaşlısı 56 yaşındadır.

Araştırmada kadın hükümlülerin sosyo-demografik özellikleri ile stresle başa çıkma tutumları envanterinin alt boyutları incelenmiştir. Buna göre evli olan kadınların SBTE'nin dine yönelme alt boyutundan aldığı puan, bekar ve dul olan kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). SBTE'nin diğer alt boyutlarından aldığı puan ile medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 1: Kadın Hükümlülerin İşlediği Suç Türü ile SBTE'nin Karşılaştırılması (N:130)

Alt Boyut	Suçluluk Durumu	N	Ort.	F*	P
Dine Yönelme	Uyuşturucu	39	20,41	3,897	0,003**
	Fuhuş	9	10,66		
	Gasp	19	17,47		
	Cinayet	13	18,76		
	Sahte evrak	22	18,90		
	Hırsızlık	28	20,14		
Dış Yardım	Uyuşturucu	39	20,07	1,556	0,177
	Fuhuş	9	12,44		
	Gasp	19	19,15		
	Cinayet	13	17,92		
	Sahte evrak	22	20,13		
	Hırsızlık	28	20,53		
Aktif Plan	Uyuşturucu	39	29,82	2,010	0,082
	Fuhuş	9	23,77		
	Gasp	19	27,57		
	Cinayet	13	28,15		
	Sahte evrak	22	30,45		
	Hırsızlık	28	28,07		
Kaçma-soyutlama (Duyusal-eylemsel)	Uyuşturucu	39	17,10	1,426	0,219
	Fuhuş	9	14,77		
	Gasp	19	16,94		
	Cinayet	13	18,00		
	Sahte evrak	22	14,81		
	Hırsızlık	28	19,00		
Kaçma-soyutlama (Biyokimyasal)	Uyuşturucu	39	6,43	5,196	0,000
	Fuhuş	9	5,66		
	Gasp	19	5,26		
	Cinayet	13	2,53		
	Sahte evrak	22	1,81		
	Hırsızlık	28	5,78		
Kabul Bilişsel	Uyuşturucu	39	17,94	1,871	0,104
	Fuhuş	9	14,33		
	Gasp	19	17,15		
	Cinayet	13	17,23		
	Sahte evrak	22	19,54		
	Hırsızlık	28	17,75		

Tablo 1’de kadın hükümlülerin suçluluk durumu ile SBTE’nin alt boyutlarının karşılaştırılmasına ilişkin veriler yer almaktadır. Tablo 1 incelendiğinde; uyuşturucu suçu işlemiş olan kadınların SBTE’nin dine yönelme ve kaçma-soyutlama (biyokimyasal) alt boyutundan aldığı puanın fuhuş, gasp, cinayet, sahte evrak, hırsızlık suçu olanlara göre istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0.01$, $p<0.001$). Bu farklılığın nereden kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Buna göre farklılığın, uyuşturucu suçu işlemiş olanlardan kaynaklandığı saptanmıştır ($F=3.89$ $p=0.03$). SBTE’nin diğer alt boyutlarından aldığı puanlar ile suçluluk durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Kadın hükümlülerin SBTE’nin alt boyutlarından aldığı puan ile cezaevinde kalma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 2’de kadın hükümlülerin cezaevindeki kurslara katılma durumları ile SBTE’nin alt boyutlarının karşılaştırılmasına ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre, cezaevi yönetimi ve ceza infaz kurumlarınca açılan, el becerisi, müzik, sanat ağırlıklı kurslara (kurslarla ilgili ayrıntılı bilgi materyal-metod kısmında verildi) katılma durumunu sık sık olarak belirten kadınların SBTE’nin kaçma-soyutlama (duygusal-eylemsel) alt boyutundan aldığı puan kurslara katılma durumunu hiç, bazen, her zaman olarak belirtenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Kurslara katılma durumunu bazen (her hafta düzenli olarak devam etmeyip ayda 2 ya da 3 kez katılanlar) olarak belirten kadınların ise SBTE’nin kaçma-soyutlama (biyokimyasal) alt boyutundan aldığı puan kursa katılımlarını hiç, sık sık, her zaman olarak belirtenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). SBTE’nin diğer alt boyutlarından aldığı puanlar ile kursa katılma sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 3’te kadın hükümlülerin anne-babasının birliktelik durumu ile İÖA’nın karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Tablo 3 incelendiğinde; anne babadan ikisi veya biri vefat etmiş olan kadınların İÖA’nın saplantılı bağlanma alt boyutlarından aldığı puanın anne-baba birlikte yaşıyor, anne baba boşanmış, ayrı yaşıyor olanlara göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). İÖA’nın diğer alt boyutlarından aldığı puanlar ile anne-baba durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4’te kadın hükümlülerin suçluluk durumları ile İÖA’nın karşılaştırılmasına ilişkin veriler yer almaktadır. Tablo 4 incelendiğinde; gasp suçu işleyen kadınların İÖA’nın saplantılı bağlanma alt boyutlarından aldığı puanlar uyuşturucu, fuhuş, cinayet, sahte evrak, hırsızlık suçu işleyen kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). İÖA’nın diğer alt boyutlarından aldığı puanlar ile suçluluk durumları arasında istatistiksel olarak anlamlılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 2: Kadın Hükümlülerin Cezaevindeki Kurslara Katılma Durumu İle SBTE'nin Karşılaştırılması (N:130)

Alt Boyut	Kursa katılma durumu	n	Ort.	F*	P
Dine Yönelme	Hiç	62	18,17	0,405	0,749
	Bazen	36	19,33		
	Sık sık	11	20,00		
	Her zaman	21	19,28		
Dış Yardım	Hiç	62	18,51	0,736	0,532
	Bazen	36	21,00		
	Sık sık	11	19,63		
	Her zaman	21	18,57		
Aktif Plan	Hiç	62	27,98	0,674	0,570
	Bazen	36	29,38		
	Sık sık	11	27,81		
	Her zaman	21	29,71		
Kaçma-soyutlama (Duyusal-eylemsel)	Hiç	62	16,48	3,256	0,024**
	Bazen	36	18,75		
	Sık sık	11	19,72		
	Her zaman	21	14,28		
Kaçma-soyutlama (Biyokimyasal)	Hiç	62	5,17	3,374	0,021**
	Bazen	36	6,08		
	Sık sık	11	3,63		
	Her zaman	21	2,71		
Kabul Bilişsel	Hiç	62	18,43	1,039	0,378
	Bazen	36	19,47		
	Sık sık	11	21,18		
	Her zaman	21	19,19		

Tablo 3: Kadın Hükümlülerin Anne-Babasının Birliktelik Durumu ile İÖA'nın karşılaştırılması (N:130)

Alt Boyut	Anne-babasının durumu	n	Ort.	F*	P
Güvenli Bağlanma	Anne-baba beraber yaşıyor	44	11,54	0,427	0,653
	Anne-baba ayrı yaşıyor	15	12,06		
	İkisi veya biri vefat etmiş	71	11,77		
Korkulu-kaçıncı Bağlanma	Anne-baba beraber yaşıyor	44	10,93	1,566	0,213
	Anne-baba ayrı yaşıyor	15	11,53		
	İkisi veya biri vefat etmiş	71	11,54		
Saplantılı Bağlanma	Anne-baba beraber yaşıyor	44	9,38	3,138	0,047**
	Anne-baba ayrı yaşıyor	15	9,66		
	İkisi veya biri vefat etmiş	71	10,05		
Kayıtsız-kaçıncı Bağlanma	Anne-baba beraber yaşıyor	44	14,79	1,012	0,367
	Anne-baba ayrı yaşıyor	15	14,33		
	İkisi veya biri vefat etmiş	71	14,38		

*ANOVA, **p<0,05

Tablo 4: Kadın hükümlülerin işlediği suç türü ile İÖA'nın karşılaştırılması (N:130)

Alt Boyut	Suçluluk durumları	N	Ort.	F*	p
Güvenli Bağlanma	Uyuşturucu	39	13,33	0,520	0,761
	Fuhuş	9	13,33		
	Gasp	19	13,47		
	Cinayet	13	13,07		
	Sahte evrak	22	13,40		
	Hırsızlık	28	12,77		
Korkulu-kaçınmacı Bağlanma	Uyuşturucu	39	11,56	1,067	0,382
	Fuhuş	9	10,77		
	Gasp	19	11,21		
	Cinayet	13	12,23		
	Sahte evrak	22	11,04		
	Hırsızlık	28	11,10		
Saplantılı Bağlanma	Uyuşturucu	39	10,07	3,493	0,005**
	Fuhuş	9	8,33		
	Gasp	19	10,15		
	Cinayet	13	9,30		
	Sahte evrak	22	9,45		
	Hırsızlık	28	10,07		
Kayıtsız-kaçınmacı Bağlanma	Uyuşturucu	39	14,33	2,205	0,058
	Fuhuş	9	15,88		
	Gasp	19	14,05		
	Cinayet	13	15,07		
	Sahte evrak	22	14,31		
	Hırsızlık	28	14,53		

*ANOVA, **p<0.05

Tartışma

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin sosyo-demografik özellikleri ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Envanteri (SBTE)'nin alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Kadın hükümlülerden evli olanların, SBTE'nin sadece dine yönelme alt boyutundan aldığı puan, bekâr ve dul olanlara göre yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan diğer araştırmalara bakıldığında, maneviyat ve dini yöntemlerle baş etme ile psikolojik ve fiziksel sağlık arasında önemli bir ilişkinin olduğu gösterilmektedir (Koenig vd., 2001, Pargament, 2004). Erkmen ve Çetin'in (2008) öğretmenlerle yaptıkları bir çalışmada; medeni durumu bekâr olanların evlilere göre; 30 yaş altı olanların ise diğer yaş gruplarına göre dine yönelme alt boyutundan aldıkları puan daha yüksek bulunmuştur (Erkmen & Çetin, 2008). Araştırmanın bu sonucu; Erkmen ve Çetin'in çalışma sonucu ile paralellik göstermemektedir

Bu çalışmada uyuşturucu suçu işlemiş olan kadın hükümlülerin SBTE'nin dine yönelme kaçma-soyutlama (biyokimyasal) alt boyutlarından aldığı puan, fuhuş, gasp, cinayet, sahte evrak, hırsızlık suçu işleyen kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Kombarakaran (2004)'nin sokak çocuklarının stres kaynakları ve baş etme biçimlerini incelediği çalışmasında, sokak çocuklarının sokakta yaşadıkları streslerle başa çıkabilmek için alkol, uyuşturucu, hırsızlık yapma gibi uygun olmayan yöntemleri kullandıkları sonucuna varmışlardır (Kombarakaran, 2004).

Allard (2002)'nin cezaevindeki Afrikan-Amerikan mahkûmlar üzerinde yaptığı çalışmada, mahkûmların %74'ünün stresle baş etme yöntemi olarak madde kullandıkları görülmüştür (Allard, 2002). Araştırmaya katılan kadın hükümlülerden cezaevinde düzenlenen kurslara katılma durumunu sık olarak belirtenlerin SBTE'nin kaçma-soyutlama (duygusal-eylemsel) ve kaçma soyutlama (biyokimyasal) alt boyutlarından aldığı puan, kurslara katılım durumunu hiç, bazen, her zaman olarak belirtenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Hem sosyal etkinliklerin, hem de yalnız gerçekleştirilen etkinliklerin iyi ve mutlu olmanın yordayıcıları arasında olduğu belirlenmiştir (Argyle & Lu, 1990). Serbest zamanın yeterli kullanılmaması durumunda, stres veya stresi oluşturan nedenlerin ortaya çıkması veya fiziksel ve psikolojik zorlukların artması olası bir durumdur (Schor, 1998). Araştırmada, anne ve babasının ikisi ya da biri vefat etmiş olanların İÖA'nın saplantılı bağlanma alt boyutundan aldığı puan, anne baba birlikte yaşıyor, anne baba boşanmış ayrı yaşıyor olanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Crowell vd. (2009) yaptığı çalışmada ise boşanmış ailelerdeki çocukların yetişkinliklerinde bağlanma durumunun olumsuz yönde etkilendiği ve güvensiz bağlanma görüldüğü sonucuna varılmıştır. Yapılan bir başka çalışmada boşanmış anne-babaya sahip olan kadınların, anne-babasıyla birlikte olanlara göre daha az güvenli bağlanma ve daha fazla korkulu-kaçınmacı bağlanma gösterdikleri sonucuna varılmıştır (Kilmann, 2006). Anne babasından birini ya da her ikisini kaybetmiş olma olgusu yetişkinlikteki bağlanma stilini olumsuz yönde etkilemekte olup ebeveyn varlığının ve birlikliğinin ileriki dönemde çocukların bağlanma stillerini etkilediği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; cezaevinde kalan kadın hükümlülerin stresle başa çıkma tutumlarının ve bağlanma stillerinin, bazı sosyo-demografik özelliklerden etkilendiği söylenebilir. Evli olanların ve aktivitelere katılanların daha olumlu stratejiler kullanabildikleri, anne babasından birini ya da her ikisini kaybetmiş olanların daha saplantılı bağlanma gösterdikleri; katılımcıların maneviyat ve dini yöntemlerle baş etme gibi stratejileri kullandığı araştırmadan çıkarılabilecek sonuçlardır. Bu bulgular doğrultusunda cezaevlerinde yapılabilecek farklı nitelikteki araştırmalar suç davranışının tanınması açısından yararlı olabileceği gibi; kadın hakları açısından da psikolojik yardım hizmetlerinin etkili olarak sunulmasının önemi ve gereği vurgulanabilir. Bu hizmetlerin sunulmasında özellikle stresle baş etme becerileri, öfke kontrolü ve iletişim becerileri gibi programlara yer verilebilir.

Notlar

¹ Araştırma ekibi olarak; araştırmanın uygulama aşamasına verdikleri katkılardan dolayı Sayın Ezgi Karadağ, Seçil Yeşilkır, Nihal Altın'a teşekkür ediyoruz.

Kaynakça

- Terzi Ş. & Çankaya Z.Ç. (2009). Bağlanma Stillерinin Öznel İyi Olmayı ve Stresle Başa Çıkma Tutumlarını Yordama Gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*; 4(3): 1-11.
- Morsünbül Ü. & Çok F. (2011). Bağlanma ve İlişkili Değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*; 3(3): 553-570.
- Bowlby J. (1980). *Attachment and Loss*. New York: Basic Books. 2nd Ed. Vol. 3.
- Bartholomew K. & Horowitz L. (1991). Attachment Styles among Young Adults: A Test of a Four Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61: 226-241.
- Howard M.S. & Medway F.J. (2004). Adolescents' Attachment and Coping with Stress. *Psychology in the Schools*, 41(3): 391-402.
- Timmerman I.G.H. & Emmelkamp P.M.G. (2006). The Relationship between Attachment Styles and Cluster B Personality Disorders in Prisoners and Forensic Inpatients. *International Journal of Law and Psychiatry*, 29: 48 - 56.
- Hawkins A.C., Howard R.A. & Oyebode J.R. (2007). Stress and Coping in Hospice Nursing Staff: The Impact of Attachment Styles. *Psycho-Oncology*; 16: 563-572.
- Seiffge-Krenke I. (2006). Coping with Relationship Stressors: The Impact of Different Working Models of Attachment and Links to Adaptation. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(1): 25-39.
- Karahan T.F. & Koç H.E. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Alkol ve Sigara Kullanım Sıklığına Göre Stresle Başa Çıkma Tarzlarının İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6(2): 113-131.
- Carr D. & Umberson D. (2013). The Social Psychology of Stres, Health, and Coping. İçinde, DeLamater J. (Ed.), *Handbooks of Sociology and Social Research*. New York: Springer: 465-487.
- Özdemir S., Sezgin F., Kaya Z. & Receptoğlu E. (2011). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Stresle Başa Çıkma Tarzları ile Kullandıkları Mizah Tarzları Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3): 405-428.
- Tan S. & Aldemir S. (2012). Ergenlerde Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Atılganlık Düzeyleri ve Sosyo-Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *New/Yeni Symposium Journal*, 50 (1): 23-30.
- Lazarus R.S. & Folkman S. (1984). *Stress, Appraisal and Coping*. New York: Springer.
- Şahin N.H., Güler M. & Basım N. (2009). A Tipi Kişilik Örüntüsünde Bilişsel ve Duyusal Zekanın Stresle Başa Çıkma ve Stres Belirtileri ile İlişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(3): 243-254.

- Folkman S. (2013). Stres, Coping and Hope. In Carr B.I. & Steel J. (Eds.), *Psychological Aspects of Cancer*. New York: Springer: 119-127.
- Taylor S.E. & Stanton A.L. (2007). Coping Resources, Coping Processes, and Mental Health. *Annual Review of Clinical Psychology*, 3: 377-401.
- Akgün R. & Duyan V. (2013). Kadın Hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumunda Yaşadıkları Sorunlar ve Başa Çıkma Tarzlarının Belirlenmesi: Eskişehir Çifteler Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği. *Adli Bilimler Dergisi*, 12(2): 1-34.
- Sümer N. & Güngör D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemi Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43): 71-106.
- Özbay Y. & Şahin B. (1997). Stresle Başa Çıkma Tutumları Envanteri: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. IV. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.
- Koenig H.G., McCullough M.E. & Larson D.B. (2001). *Handbook of Religion and Health*. Oxford: Oxford University Pres.
- Pargament K.I., Koenig H.G., Tarakeshwar N. & Hahn J. (2004). Religious Coping Methods as Predictors of Psychological, Physical and Spiritual Outcomes Among Medically Ill Elderly Patients: A Two Year Longitudinal Study. *Journal of Health Psychology*, 9: 713-730.
- Erkmen N. & Çetin M.Ç. (2004). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Bazı Değişkenlerle İlişkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19: 231-242.
- Kombarakaran F.A. (2004). Street Children of Bombay: Their Stresses and Strategies of Coping. *Children and Youth Services Review*, 26: 853 - 871.
- Allard P. (2002). Life Sentences: Denying Welfare Benefits to Women Convicted of Drug Offenses. The Sentencing Project. İnternet adresi: www.Sentencingproject.org. Erişim tarihi: 16.5.2018.
- Argyle M. & Lu L. (1990). The Happiness of Extroverts. *Personality and Individual Differences*, 11(10): 1011-1017.
- Schor J. (1998). *Overspent American: Why We Want What We Don't Need?* New York: Harper Perennial.
- Crowell J.A., Treboux D. & Brovkmeyer S. (2009). Parental Divorce and Adult Children's Attachment Representations and Marital Status. *Attachment & Human Development*, 11(1): 87-101.
- Kilmann P.R., Carranza L.V. & Vendemia J.M.C. (2006). Recollections of Parent Characteristics and Attachment Patterns for College Women of Intact vs. Non-Intact Families. *Journal of Adolescence*, 29: 89-102.